

élet a maszk alatt

[Részlet az író *Yama no Oto — Hegydörgés —* című regényéből]

— Fehér lett a hajam anélkül, hogy megmászta volna a Fujiyamát — mormolta Shingo a hivatalában. A mondat hirtelen ötlött fel benne, s úgy érezte, hogy erősen emlékezteti őt valamire. Elismételte, izlelgette a gondolatot, többször egymás után.

Előző este Matsushimáról álmodott. Hm, talán a képzetársítás teszi?

Reggelre furcsának találta, hogy olyan szigetről álmodott, ahol sohasem járt. Az öregembernek tudomásul kellett vennie, hogy életkora ellenére sosem zárandokolt el Matsushimára, sem Ama-no Hashidatéra, amelyeket Japán három leghíresebb vidéke közé sorolnak. Nem tett semmi mást, mint egyszer visszatérőben egy üzleti útvjáról, Kyushuról, egy állomáson leszállt s — egyébként nem is szezonban — megnézte Miyajimát.

Az álom, amelynek egy-két foszlánya ébredés után is megmaradt emlékezetében, a fenyők s a tenger világos, tiszta színeivel, lenyűgözte. Nyilvánvalóvá lett, hogy Matsushimáról álmodott.

A fenyőfák árnyékában, a fűvön egy nőt tartott a karjaiban. Félt, rejtőzködött. Az egyik szerelmesnek biztosan oka volt a bujkálásra.

A nő egészen fiatal volt, szinte még serdülő. S ő, Shingo, álmában hány éves lehetett? Kétségtelenül ugyancsak fiatalnak kellett lennie, hisz fel-alá kergetőztek a fenyők között. Nem emlékezett rá, hogy ölelés közben bármilyen korkülönbségről tudott volna. Fiatalemberként viselkedett, mégsem volt olyan érzése, hogy megfiatalodott, vagy valamely régi tapasztalat emlékére talált volna. Húszéves volt, s közben ugyanaz a hatvankét éves férfi, aki a valóságban. Mit nem tesz az álom varázslata!

Útitársainak motorosa messze távolodott a tengeren. A hajó farában — magánosan állva — egy másik nő lobogtatta szüntelenül a kendőjét, amelynek vízből kiemelkedő fehérsége másnap reggel is tisztán megmaradt Shingo lelkében. Otthagyták hát egyedül a kis szigeten, de semmi nyugtalanságot nem érzett emiatt. Láta, amint a hajó egyre távolodik a vizen, de onnan nem figyelhették meg a rejtkehelyét: semmi másra nem gondolt, csak erre. A fehér kendő látványára riadt fel.

Abban a pillanatban már nem tudta volna megmondani, milyen volt álombeli nő társa, emlékezete semmilyen képet sem őrzött meg róla, sem az arcát, sem az érzéki képét. Csak a táj színei maradtak meg világosan benne. De miért Matsushima? Miért éppen az a sziget, amelyet sohasem látott? Azonkívül sosem utazott lakatlan szigetre motorossal.

Úgy képzelte, hogy megkérdi a családjától, vajon színekről álmodni nem jelent-e valami idegbetegséget, de nem volt bátorsága hozzá. Némileg zavarta, hogy álmában nőt ölelt. Mégis, az álmok világa adta vissza neki minden nehézség nélkül az ifjúságot, egyben meghagyva teljesen a jelenlegi személyiségét.

Ez a csodája az időnek kissé megvigasztalta.

A talányt, amely elé a reggel állította, csak a társ felismerése által fejtheti meg. Így tűnődött, dohányzott a hivatalában, amikor könnyed kopogás hangzott fel az ajtón. — Jó napot. — Barátja, Suzumoto volt. — Féltem, hogy nem leszel itt.

Levetette a felöltőjét. Eiko felugrott, hogy miközben Suzumoto leül, átvegye tőle a kabátot. Shingo látogatója kopaszágán szórakozott. Füle fölött az öregség néhány rút szeplőfoltja tűnt a szemébe.

— Mi újság már kora reggel?

Shingo, hogy úrrá legyen a jókedvén, saját kezére szegezte a tekintetét, ahol olykor halvány foltok jelentek meg, s tűntek is el.

— Tudod, Mizuta, aki paradicsomi halállal halt...

— Á, Mizuta! — jutott végre Shingónak eszébe. — Emlékszem. Finom teát kaptam tőlük, viszonzásul a tömjén-ajándékért. Ismét rászoktam a teára. S mondhatom, ez kitűnő tea.

— A tea igazán jó dolog, de én egy hasonló halál kegyeit sem utasítanám vissza. Micsoda esetekről hall az ember, azt azonban mégse hittem volna, hogy Mizuta ezt a véget ismeri meg.

— Nem, nem.

— Nemde, irigylésre méltó halál?

— Te is irigylésre méltó ember vagy, kövér és kopasz. Minden esélyed megvan rá.

— Csakhogy nekem alacsonyabb a vérnyomásom. Úgy látszik, Mizuta félt a guta-tűéstől. Messze az otthonától nem mert egyedül aludni.

Mizutát egy fürdőszállóban hirtelen halál érte. Öreg barátai a temetésén azt sutogták, hogy — Suzumoto kifejezésével élve — halála paradicsomi halál volt.

Ha jobban meggondoljuk, kissé gyanús az ügy. Igaz, hogy egy fiatal nővel kísértette el magát, de vajon következtetni kell-e ebből...

A kíváncsi Shingo azonban a szertartás idején mégis ennek a nőnek a szemét kereste. Egyesek azt mondták, hogy a nő egész életében ellenszenvvel fog viselkedni a történetek iránt, mások szerint, ha vonzódott szeretőjéhez, most tökéletesen elégedettnek érezheti magát.

Mivel együtt végezték tanulmányaikat, a két hatvanéves férfi diáknyelven beszélgett, s ez Shingo szemében egyenesen a rút öregség jele volt; régi csúf- és beceneveiken szólították egymást.

Igaz, a tény, hogy fiatalon ismerték meg egymást, egyfajta nosztalgiaszívéliséget keltett bennük, de némi bosszúságot is, mert önzésük rozsdás páncélja mindkettőjüket zárva tartotta.

Szóval Mizuta halála, azé, akit az elsőnek elhunyt Toriyama kigúnyolt, szóbeszéd tárgya lett. Suzumoto a temetés óta makacsul kitartott a paradicsomi halál képzelet mellett. Shingo hasonló, és kíváncságának megfelelő halált szeretett volna, de hirtelen csaknem félni kezdett:

— Nem szép ez egy öregembertől — mondta.

— Igazad van. A nők... Mi már nem is álmodunk róluk — szolt végül a másik megnyugodva.

— Felmásztál-e valaha a Fujira? — kérdezte Shingo.

— A Fujira? A Fujiyamára? — Suzumoto meglepett képet mutatott. — Nem. Miért?

— Én sem. Fehér lett a hajam anélkül, hogy valaha is megmástrom volna a Fujiyamát...

— Nem értem. Talán valami titkos gondolat rejtezik emögött?

Shingo felkacagott.

— Bolond vagy! — mondta.

A számológépét csattogtató titkárnő is harsány nevetésben tört ki a bejárathoz közel álló asztalnál.

— Nem is képzeljük, hány ember éri meg élete végét anélkül, hogy egyszer is felkereshette volna Japán három legismertebb vidékét.

— Hány százaléka járt a japánoknak a Fujiyamán?

— Ó, talán száz közül egy.

Suzumoto visszatért a gondolatához:

— Ha egybevetjük Mizuta nagy szerencsését, amilyen az emberek tucatjai, sőt száz-ezreivel közül is csak egynek adatik meg...

— Mindent egybevetve, főnyeremény! De a megboldogult családjá nem lehet nagyon elégedett.

— Éppen a megboldogult családjáról kellene most beszélnünk. Felkeresett Mizuta asszony — fűzte hozzá Suzumoto hivatalosabb hangnemben. — Ezt bízta rám — folytatta s valami szövetdarabot bontott szét, amelybe egy meglehetősen kis csomag volt becsavarva: nő-maszkok. — Tessék, Mizuta asszony kért, hogy vegyem meg ezeket. Eljöttem, hogy megmutassam neked.

— Én végképp nem ismerem ki magam bennük. Tudok a létezésükről, anélkül, hogy valaha is láttam volna őket, akárcsak Japán három híres vidékét...

Suzumoto két dobozból emelte ki a zsákokba burkolt maszkokat.

— Ez Jido, ez pedig Kasshiki. Ez is, az is fiú-maszk.

— Fiú-maszk? Csakugyan?

Shingo kezébe vette Kasshikit, s hogy megtekintesse, ujjá közé fogta a fülnyíláson átfűzött papírszíneget.

— Mint látod, a haját ginkgo-level mintája szerint festették a homlokára. A serdülők hajviseletéhez hasonlít. Olyan ifjú arca ez, aki épp a nagykorúvá avatása előtt áll. Nézd, még gödröcskék is vannak az állán.

Valóban.

Shingo természetes mozdulattal nyújtotta ki a karját.

— Tanizaki kisasszony, a szemüvegem!

— Nézd! Ez az! Úgy látszik, a maszkokat kinyújtott karral kissé megemelve kell szemügyre venni. A távollátás kedvező a nő-maszkok megfigyelésére. Kicsit ferdén kell őket tartani, hogy árnyékban legyenek. Rémlik, mintha ismernék valakit, aki hasonlít rá.

A látogató elmagyarázta, hogy a maszk előredöntését „sötétítésnek” nevezik. Kifejezése ekkor mélabús árnyalatot nyer. Ha viszont hátrafelé döntjük, akkor „megvilágítjuk” a maszkot, mert az arc vidámnak látszik. Ha balról jobbra forgatjuk, ez esetben „felhasználjuk”, vagy — mint mondani szokás — „lefoglaljuk” a maszkot.

— Valakire emlékeztet — ismételte meg Shingo. — Nehezen tudom fiúnak elképzelni, inkább talán fiatal férfi volna...

— Valamikor korán értek a gyerekek. Ráadásul az, amit gyermeki arcnak nevezünk, nevetségesnek tűnne föl. Figyeld csak meg, ez fiú-maszk, Jido azonban szellem. Azt hiszem, az örök ifjúságot jelképezi.

Az öregember megvizsgálta Jidót, Suzumoto fővilágosításai szerint forgatva a maszkot. Jidónak olyan volt a frufruja, mint egy kislányé.

— Mit szólsz hozzá? Kellenek?

Shingo a maszkot az asztalra tette.

— Neked ajánlották fel őket. Vedd meg hát magad!

— Én már vettem belőlük. Az igazat megvallva, az özvegy öt maszkot hozott el nekem. Kettőt, két női maszkot megtartottam, egyet Uminóval vásároltattam meg. Most hozzád jöttem.

— Szóval ez itt a maradék! Te a női maszkokat tartottad meg. Igazán kedves tőled!

— Inkább azokat szeretnéd?

— Azokat? Nem, egyiket se kívánom különösebben.

— Ha úgy gondolod, elhozhatom az enyéimet. Megkönnyebbülés lesz számomra, ha akarod. Tudván, hogyan halt meg Mizuta, megszántam az özvegyet, s nem mertem elutasítani. Hát így történt. De azt mondták, hogy ezek jobbak, mint a női maszkok. Örök ifjúság: hát nem csodálatos?

— Mizuta halott. Toriyama, akiről azt beszélük, hogy hosszan nézegette őket Mizutánál, másnap meghalt. Ez éppen nem kellemes dolog.

— De hiszen ez a maszk az örök ifjúságot jelképezi!

— Voltál-e Toriyama temetésén?

— Nagy udvariatlanság, de valami közbejött, s nem mehettem.

Suzumoto felállt.

— Mindenesetre itt hagyom nálad a maszkokat. Nézegezd nyugodtan. Ha nem tesszik, elküldheted valaki másnak.

Shingo feltette a szemüvegét, s megpróbálta eltávolítani a papírszínegeket. Ekkor a tárgy hirtelen megvilágosodott, Shingo pedig kis híján felkiáltott, olyan szépnak találta Jido hajának és ajkának rajzát.

Suzumoto távozta után a titkárnő az asztalhoz lépett.

— Ugye, szép?

Eiko nem szólt, csak bizonytalanul a fejét ingatta.

— Tedd fel, kérlek, az arcodra.

— Ugyan! Hiszen én... Az furcsa volna. Aztán meg én nyugati viseletben járok!

— Mégis, ahogy az öregember odanyújtotta a maszkot, önkéntelen arcára illesztette, s hátul, a nyakán összekötötte a zsinórokat.

— Forgasd lassan a fejedet. Űgy.

Eiko néhány mozdulatot tett, hogy a maszkot így is, úgy is bemutassa.

— Jó, jó! — kiáltott fel az öregember. Nem kellett több mozdulat, hogy a maszk életre keljen.

A fiatal lány mélypiros színű ruhát viselt, hullámos haja két oldalt lecsüngött; az eredmény ennek ellenére meglepte Shingót.

— Elég?

— Elég.

Az öregember azonmód elküldte a lányt, vegyen neki könyveket a nő-maszkokról.

Franciából fordította Fukári Valéria

Bacskai Béla: Falu végén (akvarell, 1966)

